

Háttal a jövőnek?

(Tennivalók az Olvasás Éve után)

Kierkegaard, a méltán világhíres filozófus egyik dolgozatában az egyén és persze az emberiség időszemléletét a csónakban ülő ember helyzetéhez hasonlította. Húzzuk az evezőket és pontosan látjuk a már elhagyott parti tájakat, a múltat, de hátunk mögött van a cél, a jövő, melyből aligha sejtünk valamit. (Mára az evezőket motorra cseréltük, s a korábban segítő angyalt is vízbe dobtuk – jegyzi meg keserű iróniával a XX. századvégi kommentátorok egyike.) Nyilvánvalóan él bennünk egy képzeletbeli, vágyott kép az elérendő „partról”, de az a megérkezés pillanatában a lehető legritkábban esik egybe a valóság az előre tervezettel.

A fenti paradoxon igazsága feltehetően annál erősebb, minél bonyolultabb emberi tevékenységről beszélünk. Márpedig a társadalom kulturális szférája, azon belül is az olvasási szokások változása elég soktényezős rendszer a jelzett hasonlat igazságtartalmának belátásához. Az elmúlt évtizedek rengeteg jószándékú kezdeményezése ellenére a PISA vizsgálatok eredményei, illetve a magunk kutatási adatai (Vári Péter és munkatársai = Új Pedagógiai Szemle 2002/1. szám, Gereben Ferenc = Tiszatáj 2002/2. szám, Nagy Attila = Könyvés Nevelés 2001/3.+2002/3. számai) a már korábban is sejtett stagnálást, bizonyos pontokon kifejezett romlást jeleznek.

Visszatekintés

Alábbi írásunkban természetesen nem vállalkozhatunk az Olvasás Éve (pontosabban talán 3 éve) programsorozatának értékelő összegzésére, inkább csupán bizonyos, általánosítható benyomások megfogalmazásához, továbbá néhány esetlegesen kiragadott jó példa csokorba gyűjtött kiemeléséhez vesszük a bátorságot.

Mindenek előtt nyomatékosítsuk az újszerűség és a folytonosság nagyszerű találkozását. 2001. június 7-én *Pokorni Zoltán* oktatási miniszter a 72. Könyvhét megnyitása alkalmából jelentette be ennek az Angliából átvett, ígéretes akcióso-rozatnak a megindítását. Ez véget ért a 73. zárónapján, mi pedig 2003 tavaszán lélekben már bizonyára a 74. Könyvhét újdonságainak lapozgatására készülünk majd. Történt valami kiemelkedően egyedi, és ugyanakkor mi folytatjuk a magunk útját, őrizzük a jó és fontos tradíciókat!

Az eredetileg sokkal szélesebb körű összefogással tervezett, leginkább *Zentai Péter László* (az MKKE elnöke) által szorgalmazott országos kampány rengeteg kezdeményezést, ötletet, energiát hozott a felszínre. Ezekkel egyszer majd tételesen is illendő lenne elszámolni, egyrészt a történeti hűség kötelezettsége, másrészt a folytathatóság, a „javított új kiadás” előkészítése okán. Most első nekifutásra három mozzanat tűnik kikerülhetetlenül kiemelendőnek. Korábban soha még ennyit nem szerepelt az írott és elektronikus médiában az olvasás, a könyvtárak, a könyvkiadás

ügye, mint a jelzett (2001 júniusától 2002 júniusáig tartó) 12 hónapban, országos és helyi szinten egyaránt. Röviden szólva, a közbeszéd tárgyává tettük jó egy éven át az olvasást!

Rengeteg helyi közösségben sikerült tudatosítani, hogy a betűszeretet, az élvezetes és értő olvasás a szülők, a gyerekek, a pedagógusok, a könyvtárosok, a könyvkiadók, a szerkesztő és írók közös gondja, feladata, mely nem ér véget sem az alsó, sem a felső tagozatban (az olvasás fejlesztése az iskoláztatás teljes idejére szóló feladat), s ráadásul a döntő ütközetek jóval az iskolába lépés előtt dőlnek el. Vagyis kikerülhetetlen a kölcsönösen érintett felek (család, óvoda, iskola, könyvtár, média, könyvkiadás, pedagógusképzés) együttműködése, összefogása megmaradásunk, versenyképességünk, jövőnk érdekében.

Az országos akciósorozatot, az Olvasás Évét elsőként a Nemzeti Kulturális Alap-program hirdette meg már 2000 januárjában, (az eredeti tervek szerint ugyanis 2000 szeptemberében kellett volna elindítani), s ennek is köszönhetően az NKA Könyvtári Kollégiuma 3 éven át finanszírozott ilyen jellegű programokat. Saját tapasztalataink s a fenti tény feljogosítanak annak feltételezésére, hogy az Olvasás Évének leginvenciózusabb kezdeményezői, legsikeresebb szervezői, legnagyobb tömegeket megmozgató szellemi vezetői a könyvtárosok voltak, akik persze nagyon ügyesen mindig szövetségeseket kerestek és találtak ötleteikhez, rendezvényeikhez, pályázataikhoz, vetélkedőikhez, konferenciáikhoz, kiadványaik megjelentetéséhez.

Az esetlegesség, a szubjektív elfogultság minden jogos vádját vállalva, szinte véletlenszerűen és csak jelzésszerűen hadd ragadjak ki a sok száz, netán több ezer maradandóan jónak ítéltető kezdeményezéséből most csupán néhányat, melyeket bizonyára érdemes lenne kissé másként, a helyi sajátosságokhoz igazítva lemásolni, folytatni, továbbfejleszteni!

Nem egyszerűen az abc rendjéhez igazodva említtem elsőként *Arató Antal* címzetes könyvtárigazgató rendkívül szellemes, óriási energiákat mozgósító és felémésztő ötletét, melyet „Keressd a könyvtárban! Olvass velünk!” címmel hirdetett meg Fejér megye felső tagozatos tanulói számára. Ennek egy hat hónapig tartó, a Fejér Megyei Hírlappal közösen szervezett olvasási, művelődés- és helytörténeti, könyvtárhasználati vetélkedősorozat lett az eredménye, és csaknem 300 iskola 1500 diákjával, pedagógusaival és szüleivel sikerült az olvasást, a könyvtárhasználatot az eddigieknél jobban megismertetnie, megszerettetnie. (Bizonyára sokan olvasnánk erről részletesebb beszámolót az ötletgazda nevével jegyzett cikkben.)

A 3K októberi számában alapos recenzió jelent meg ugyan *Nincsevicz Klára* eredeti ötletéből született, általa szerkesztett könyvről, (Olvastad már? Könyvajánlások – gyermekszemmel) mégis legalább egy mondat erejéig vissza kell térnem rá. Nem iskolás, az unalomig gyakorolt tartalmi ismertetéseket kért a diákok olvasmányairól, hanem érdeklődést keltő, jókedvű ajánlásokat, jellegzetes idézeteket, élménybeszámolókat!

Sopron Városi Könyvtára a helyi internetezők körével összefogva éppen a számítógépek mellől szólította el a gyerekeket, amikor egy magyar népmese elolvasásához kapcsolódó rajz elkészítésére, majd annak hagyományos postai továbbítására szólított fel sikeresen több mint 2500, a Kárpát-medencében élő magyar diákot. Az alkotásokat interneten hozzáférhetővé tették a szervezők mind gyerekek, mind az egymástól jelentős földrajzi távolságban dolgozó zsűritagok számára, hogy 2002. szeptember 8-án, az Írásbeliség világnapján, no meg a Sopron városának további

sorsát döntően befolyásoló, 1921-es ágfalvi csata évfordulóján – egy „Betű és lélek” című konferencia keretében – hirdethessék ki a győztesek névsorát. Népese és internet boldogan ölelkeztek össze!

Szekszárdon a Megyei Könyvtár szervezésében 1972 óta 17. alkalommal 2002. október 30–31-én rendeztek ünnepélyes és emlékező tanácskozást az ifjúsági irodalom kiadásának és olvasásának gondjairól, örömeiről, feladatairól. Jó volt találkozni az egykori kezdeményező *Lovas Henrikkel* és a méltó folytatásról rendületlenül gondoskodó *Elekes Eduárdné Minivel*.

Tiszakécske Városi Könyvtárában 2002. november 28-án a „mesevarázsló délután” keretében nem első alkalommal ítélték oda a „Városi mesemondó” címet az arra érdemes szülőnek, nagyszülőnek, pedagógusnak, *Kristóf Márta* igazgató asszony és munkatársai ugyanis pontosan megértették, hogy ha megőrizzük, megtartjuk hagyományainkat, akkor azok is erősítenek, megtartanak bennünket, gyermekeinket, unokáinkat. Köszönjük az ötletek tengerét, a kivitelezés fáradhatatlanságát!

A példák esetlegesegek voltak, a sor szinte vég nélkül folytatható lenne. Bőszéggel vannak jobbnál jobb ötletek, maradandó élmények és megtestesült alkotások. Ezek lezárásaként és kissé átvezetesként, a jövőbeni feladatok tézisszerű megfogalmazása előtt, ejtsünk még szót két, bennünket különösen foglalkoztató folyóiratról! Hogy kerül a csizma az asztalra?

Amint azt az Könyvtári Levelező/lap 1998/10-es számának bevezető cikke bizonyítja, jó 4 évvel ezelőtt az akkori oktatási miniszter személyes kérésére, az Írásbeliség világnapjára készülve (szeptember 8.) egy rövid összefoglalót készítettem az olvasás hazai állapotáról, no és a kikerülhetetlennek látszó tennivalókról. Akkori javaslataink egyik pontja a Könyv és Nevelés című lap az idő tájt már jó évtizedes „altatásának” megszüntetésére, újraélesztésére vonatkozott. Sokak érdeme, hogy 1999 szeptembere óta, immár negyedik éve ismét létezik a *Balogh Mihály* főszerkesztő úr által irányított, névös folyóirat.

Hasonló féltő szeretettel vetettük papírra a Kincskereső megtartására, folyamatos megjelentetésének feltételeire vonatkozó mondatainkat. Sajnálattal jelentem, hogy csak betűhíven idézhetném a jó 4 éve megjelenteket. „Él magyar, áll Buda még!” – mondhatnánk kissé hetykén, akár magunk megnyugtatóján, hiszen döcögve, lihegve, botladozva, de változatlanul kitűnő színvonalú lapot kap kézhez a mára 2000-re zsugorodott előfizetők tábora, mely 25 éve még 50 ezres volt: örömmel rendelték meg pedagógusok, könyvtárosok és szülők. (Persze jól tudjuk, hogy az utóbbi másfél évtizedben radikálisan átrendeződött többek között a gyermekreklapok piaca is, továbbá 1976 óta folyamatosan csökken a hazai élveszületések, tehát az iskolába kerülő gyerekek száma, no de ilyen mértékben?)

Tennivalók

A rövid visszapillantás után tekintsünk a jövő, a kihívások, a feladatok* felé! Menthetetlenül sodródunk egy, a többnyire csupán a civilizáció „áldásait” élvező,

* A legsürgetőbb tennivalók megfogalmazása a Magyar Olvasástársaság tisztségviselőivel folytatott intenzív párbeszéd eredményeként alakult ki. Köszönet érte minden résztvevőnek.

folyamatosan gyarapodó fogyasztói rétegek, valamint a kultúra valódi javait rendszeresen, nem kizárólag ünnepi alkalmakkor élvező, szűkebb elitre szakadó társadalmi struktúra felé? Vagy éppen az iskola, a könyvtár, a média kínálta kulturális javak közkinccsé tételével lehetne a középosztályosítás programját egyre sikeresebbé tenni? Természetesen magunk ez utóbbi kérdésbe foglalt tervek megvalósítását látjuk leginkább az elérendő „túlsó partnak”.

A XXI. század tudásalapú társadalmában az anyanyelvű szóbeliség és írásbeliség minősége kulturális érték, mert mind a szövegértés, mind a szövegek létrehozásának képessége az egyén társadalmi beilleszkedését, életminőségét és perspektíváit jelentős mértékben befolyásoló tényező. Az írott szövegek megértése alapvető kulturális kompetencia, amely az önálló tájékozódás, a kritikus gondolkodás és bármely tanulás elemi feltétele.

Ráadásul az írott, hallott „mesék”, történetek, versek, mondókák, énekek kép- és érzelm gazdag átélése, élvezete, a mindkét agyféltekénket, tehát teljes emberi mivoltunkat, egész lényünket megragadó, lelki „egészségünket” fenntartó, belső képzeleti munka mással aligha pótolható mentálhigiénés funkciót ugyancsak elvégez. A kulturális örökség átadásának, átvételének, a viselkedés és vélekedérendszer csiszolódásának, az érzelmi élet differenciálódásának elsődrendű eszköze mindaz, amire mostanság egyre kevesebb időt szánunk. (A következmények pedig ugyancsak szembetűnőek. Lásd: növekvő drogfogyasztás!)

Pedagógusképzés

A következő néhány mondatban nem teljességgel eredeti ötleteket vetünk papírra, hanem a hasonló krízisben már benne lévő, (azon átesett) **nyugat-európai** országok oktatási rendszerében kialakított sikeres akciók, reformlépések legfontosabb mozzanatait jelezzük.

Vagyis a további romlás ellen, a változtatás érdekében, a jobbítás reményében néhány ponton alapvető változásokra van szükség a mai magyar pedagógusképzés szellemében, rendszerében.

- a) A szövegértés szintjének fejlesztése tantárgyközi feladat. A természettudományos tantárgyak oktatásának alapvető eszköze az anyanyelv, továbbá a 2. és 3. nyelv oktatása sem lehet sikeres az első nyelv megfelelő szintű ismerete nélkül. **Reading through curriculum** (olvasásfejlesztés a tanterv egészén át) – szól az angol tanterv egyik alapvető követelménye. Az olvasásfejlesztést minden oktatott tárgyban folyamatos, az iskoláztatás egész idejére kiterjedő feladattá kell tenni. Erre pedig a leendő pedagógusokat időben módszertanilag fel kell készíteni!
- b) Az olvasással kapcsolatos attitűdök a családban alakulnak ki. A nem olvasó gyerek mögött nem olvasó szülő áll. Ha tehát a gyereken segíteni szeretnénk, akkor ennek leghatékonyabb formája, ha a szülővel is foglalkozunk ilyen szempontból. Őket az óvodákon, az iskolákon, a könyvtárakon keresztül lehet elérni. Erre viszont ismét fel kell őket készíteni, ki kell képezni, s ráadásul némi ösztönzés ugyancsak haszonnal járna. **Family literacy** – hangzik ismét a magyarra még nem elég frappánsan fordított (családi kultúra,

műveltség?) követelmény: a család ilyen irányú tájékozottságát, felkészültségét, felelősségtudatát már az óvodákon, az alsó tagozatos pedagógusokon, a gyerek- és iskolai könyvtárosokon keresztül is fejleszteni kellene!

- c) Lazítani lehetne a mereven irodalomtörténet-centrikus tanterveken, bátorítani kell az egyéni olvasatokat megengedő, a kooperatív módszereket előnyben részesítő kezdeményezéseket, be kell emelni a tantervekbe a kortárs, értékes magyar és európai műveket, a gyermekek és az iskola világa közötti távolság csökkentésére van szükség. Az úgynevezett „Olvasással és írással a kritikus gondolkodásért” című 60 órás akkreditált pedagógusképző és -továbbképző program országos szintű terjesztését javasoljuk.
- d) Akkreditációt kellene előkészíteni egy olyan pedagógus továbbképzésre, amely mintegy 25 kortárs ifjúsági művet ismertetne, s így felhívna a pedagógusok figyelmét a gazdag lehetőségekre. Ennek egyik kitűnő eszközeként ajánljuk nagy szeretettel pedagógusok, könyvtárosok és szülők figyelmébe a Borbély Sándor és Komáromi Gabriella által szerkesztett „Kortárs gyerekkönyvek” című nagyszerű, alig egy éve megjelent művet (Ciceró, 2001. Bp.).
- e) A gyermekirodalom című tantárgy (perspektivikusan a gyermekkultúra: ének-zene, film, képzőművészet, stb.) legyen kötelező az érintett, leendő pedagógusok és könyvtárosok alapképzésében. Az eddigi – esetenként tragikus méretű – hiányokat pedig kötelező posztgraduális képzéssel pótolják.

Közszolgálati televíziók

- a) Amint azt a finn példa ékesen bizonyítja, a tv-ben vetített filmek feliratos változata hatékony „olvasástanítási eszköz”. Kevesebb sikerfilmet szinkronizáljanak (még ha ez egy szűk szakmai elit érdekeit sérti is), mert ezzel az olvasásra ösztönzés jól látható sikere mellett az idegen nyelv tanulását is serkenthetjük.
- b) Gyermekek- és ifjúsági regények (kötelező olvasmányok) filmváltozatának bemutatása alkalmával minisztériumi támogatással pályázatokat lehetne hirdetni a diákoknak a könyv és a film összehasonlításra. (Pl. Olvastam és láttam! Miért érdemes a tv után mégis elolvasni a regényt? Írjál ajánlást iskolatársaidnak!)
- c) 2002 első felében végre meglepően sok klasszikus mű adaptációja került az mtv1 műsorára.
Gratulálunk! Hiszen többen közülük az elmúlt 10–20 évben nem láthatott az ifjúság. Ugyanakkor az is nyilvánvaló lett, hogy évtizedek óta nem készítenek ilyen típusú filmeket. A közszolgálati csatornák kötelezettségévé kell tenni évi 1-2 klasszikus és/vagy kortárs magyar és európai irodalmi mű adaptációjának elkészítését. Például éppen aktuális lenne 2003. június 14-én a Rákóczi szabadságharc megindulásának 300. évfordulójáról ilyen formában is megemlékezni.

Könyvkiadás

Az utóbbi években (különösen 1995 és 2000 között) radikálisan csökkent a gyermek- és ifjúsági könyvek kiadása mind a címeket, mind a példányszámokat illetően. Ezen a téren 3 minisztérium (OM, NKÖM, GYISM), továbbá a Nemzeti Kulturális Alapprogram együttes felelőssége vitathatatlan, átháríthatatlanul megosztott.

- a) Szükséges lenne – francia példára – népszerű, jól olvasható, illusztrált kiadásokat készíteni klasszikusainkból. (Jókaiiból például kigyomlálva a ma már érthetetlen idegen szavakat, de megőrizve az író stílusát; rajzban magyarázva a régi öltözék darabjait, a ma már ismeretlen tárgyakat, mintegy képes szótárt nyújtva segítségül; a diákok számára unalmas leírásokat meg rövidítve stb.)
- b) Az említett 3 illetékes minisztérium együttes támogatásával sikerülhetne egy olyan könyvsorozat kiadása, amely elsősorban a kezdő olvasókat célozná meg, mintegy rákapatva őket az olvasásra, igényes tartalmú, vonzó külsejű, nem túl sok és nehéz olvasnivalót kínálva, nem utolsó sorban elérhető áron. Hiányoznak a könyvpiacról azok a 10–20 oldalas, klasszikus vagy értékes kortársi szövegeket közlő, nagy betűs, jól illusztrált, szép könyvecskek (vagy inkább füzetek), amelyek nem csak olvasmányélményt, de teljesítmény- és sikerélményt is jelenthetnének a 6–10 éves kis olvasóknak.
- c) Csak a könyvkiadásból az állam évente 4 milliárd forintnyi adóbevételre tesz szert. Ha ennek csupán felét a fentiekben jelzett könyvkiadási célokra, valamint a gyermek- és iskolai könyvtárak beszerzési kereteinek növelésére fordítanák, akkor már ettől a lépéstől radikálisan javulna a hazai olvasási kultúra színvonala.
- d) A kötelező és/vagy ajánlott olvasmányok listájának kikerülhetetlen bővítése, a választási esélyek növelése érdekében a pedagógusok, a könyvtárosok és más szakértők összehangolt ötletei, tervei alapján lehetne, kellene szelektív módon támogatni az erre vállalkozó kiadókat. Egyszerűbben szólva: ha a szakmai közvélemény egy-egy művet értékesnek és egyúttal sikeresnek, tehát az iskola falai közé beemelendőnek ítél, akkor azt megfelelő példányszámban országszerte, legalább a könyvtárak számára beszerezhetővé, hozzáférhetővé is kellene tenni! (Az ilyesfajta gesztusok tehetnék igazán nyilvánvalóvá a sokat hangoztatott „szociális piacgazdaság” kategóriájának jelentését.)

Könyvtárak

- a) Az utóbbi évtizedben nagyon sok, főként a gyermekek által használt könyvtár bezárt. Legsúlyosabb a helyzet a kistelepüléseken, ahol formálisan létezik ugyan még ez az intézmény, de csökkentett nyitva tartással, minimális gyarapodással: a legfrissebb, a leginkább érdeklődést keltő művek és a kötelező olvasmányok (jelentős része) itt többnyire beszerezhetetlenek.

- b) Ezen a téren dinamikus fejlesztési stratégiára van szükség, melyet csak se-
gíthet, de nem pótolhat a látványos számítógépesítési program. Illúzió azt
képzelné, hogy a több száz oldalas könyveket a tanulók akár a képernyőn
fogják végigolvasni, akár kinyomtatják egyenként minden, éppen az adott
művet kereső (közép)iskolás számára.
Legalább az alsó- és középfokú oktatási rendszer illetékességébe tartozó mű-
veket az iskolai és közkönyvtárak számára kedvezményes áron kellene be-
szerezhetővé tenni. (Norvégia idevágó példáját már sokan és sokszor emle-
gették e folyóirat hasábjain.)
- c) Hollandiában a Kulturális Minisztérium tekintélyes összeget áldoz évente a
kortárs hazai szépirodalom népszerűsítésére (6 millió gulden/év). Közvetle-
nül fedezi a költségek egy jelentős részét, ha a jeles szerzőket iskolák és/vagy
könyvtárak meghívják. Mint közismert, a magyarországi olvasási szokások
változásának következtében éppen a hazai, kortárs, értékes szépirodalmi al-
kotások keresettsége szorult leginkább vissza.
- d) Az 1993-as oktatási törvény ideális módon a tanulói csoportok számához
igazította a könyvtárostánárok státuszát. Sajnos azóta minden törvénymódo-
sítás rontott a célkitűzések minőségén, hogy a tényleges megvalósítás, a máig
romló gyakorlat bizonyítékairól ne is beszéljünk! A végrehajtás eredetileg
kitűzött 1996-os dátuma a dolgok mai állása szerint talán 2004 szeptembe-
rére tolódik. Az országban járva tapasztalom, hogy több helyen már az 1970-es
években létesített, önálló iskolai könyvtárosi állásokat mostanság 2001–
2002-ben szüntettek, szüntetnek meg. (Hátal a jövőnek?)

Olvasás és személyiség

A mesék, a valós vagy fikciós történetek, visszaemlékezések, a szépirodalmi
művek (szakkifejezéssel éve: a kollektív narráció) meghallgatása, elolvasása, át-
élése a mindenkori élményközösség egyik legnagyobb összetartó ereje, kohéziós
faktora s egyúttal az erkölcsi értékek átörökítésének leghatékonyabb formája. A
művészet elsődleges funkciója a kapcsolatteremtés a múlt és jelen, a távoli és
közeli, az egyén és közösség, a látható és láthatatlan valóság, a tapasztalt és a
kívánatos értékek, a saját tudatos és tudattalan világom között. A művek segítsé-
gével *kiláthatok* szűk énemből és *beláthatok* addig nem hitt, nem gondolt tényeket,
összefüggéseket, még akár önismeretemet gyarapító is.

Ki teremti meg a mai és holnapi magyar, európai nemzet élményközösségét?
Stephen King, Robin Cook, Danielle Steel, Lőrincz L. László vagy inkább Gár-
donyi és Lázár Ervin, Szabó Magda és Michael Ende, Salinger és Weöres Sándor,
Mikszáth és Milne, Rejtő és Esterházy, Townsend és Janikovszky Éva, Kányádi
és Lagerlöf, Mándy Iván és Louis Sachar, Békés Pál és Vlagyimir Zseleznyikov,
Gion Nándor és Christine Nöstlinger?

Súlyos milliárdokat költünk ifjúsági börtönökre, drogambulanciákra, elvonó-
kúrákra, pedig mennyivel olcsóbb lenne a megelőzés, a teherbíró, konfliktusmeg-
oldó stratégiákkal felvértezett személyiségek egyre nagyobb tömegű kinevelése.
Például a fejlesztő, megelőző biblioterápiával, egyszerűbben szólva az olvasás

gyönyörűségét és az élmények közös megvitatását naponta megtapasztaló gyerekek és fiatalok csoportjainak gyarapításával.

Empirikus adatok tömegével igazolhatjuk ugyanis, hogy az igényes olvasót egyúttal nyitott és kreatív gondolkodásmód, kidolgozottabb identitástudat, továbbá az általános emberi értékek, valamint a demokrácia fokozott tisztelete is jellemzi.

Zárszó

Meglehetősen mozgósító erejük mind a PISA-jelentésből fakadó következtetések, mind a Gereben Ferenc s magam által felnőttek, illetve középiskolások körében végzett legutóbbi kutatások eredményei. A háttal fordulás gesztusa, az eltakart szem és a bedugott fül stratégiái ma már minden bizonnyal értelmetlenek.

Tiszteletreméltó és részben sikeres akciónak minősíthető a 2001. június 7. és 2002. jún. 7. között megszervezett Olvasás Éve programsorozat. Nagy hiba lenne elfelejteni, egyszerűen a lezárt, a megváltoztathatatlan múlt részévé tenni. Józanabb gondolkodásra vallana olyan lépcsőfokként értékelni, ahonnan már csak előre, magasabbra szabad lépni, ahonnan már nincs visszaút. Hatékonysága sokszorosára növelhető lenne, ha a megvalósult vagy csupán tervezett ötleteket a fent nevezett minisztérium összegyűjtené, és esetleg a nemzeti művelődés stratégiájává fejlesztve néhány év múltán már nem csupán az OM, hanem legalább 4 minisztérium s az érintett intézmények, szakmai szervezetek összehangolt, együttes munkájaként élesztené újjá ezt az éppen lezárt, de még kellően nem értékelt kezdeményezést.

Akkor talán oldódhatna a sokunkban nyugtalanítóan meglévő „háttal a jövőnek” nyomasztó érzése, s bátrabban idézhetnénk az írás szavait:

*„De egyet cselekszem, azokat, amelyek hátam megett vannak, elfelejtén**, azoknak pedig, amelyek előttem vannak, nekik dőlven, célegyenest igyekszem...”*

(Pál, Fil. 3. 14.)

Nagy Attila

** Inkább csak zárójelbe téve, felfüggesztve a sok rossz tapasztalatot: a gyerekek közelében lévő könyvtárak és könyvtárosok számának csökkenését, a leendő és gyakorló szülők, pedagógusok ilyen irányú felkészületlenségét, a témához kapcsolódó kutatási kapacitások szűkülését, a gyerek- és tankönyvkiadás visszasságait stb.